

پایش ملی محیط کسب و کار ایران

پاییز ۱۴۰۴

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره سی و هفتم)

بهمن ۱۴۰۴

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۴	چکیده نتایج
۵	بخش اول: روش‌شناسی گزارش
۵	معرفی مؤلفه‌های طرح پایش
۹	طرح نمونه‌گیری
۱۵	محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار
۱۶	آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین
۱۷	بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری
۱۷	شاخص ملی محیط کسب و کار
۱۸	شاخص بخشی محیط کسب و کار
۲۱	شاخص استانی محیط کسب و کار
۲۶	شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی
۲۹	شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها
۳۱	شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کار آفرینی شین
۳۳	شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی
۳۴	شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی
۳۵	شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان
۳۷	شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی
۳۸	برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار

عنوان: طرح پایش محیط کسب و کار ایران پاییز ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: بهمن ۱۴۰۴ شماره گزارش: دوره سی و هفتم / RC-1404-CSM-S1-1165

صاحب انتشار: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

تهیه و تنظیم: مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

ملاحظات: الف- حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.

ب- مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نمی‌باشد.

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، سی و هفتمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در پاییز ۱۴۰۴، ۳۰۲۹ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است و در پاییز ۱۴۰۱، به دلیل کاهش اثرگذاری شاخص مذکور در محیط کسب و کار، از محاسبات حذف شده است.

-
1. Schein
 2. Computer Assisted Web Interviewing
 3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۴، ۶/۱۳ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (تابستان ۱۴۰۴ با میانگین ۶/۰۹) است.

در پاییز ۱۴۰۴ فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

بر اساس یافته‌های این طرح در پاییز ۱۴۰۴ استان‌های چهارمحال و بختیاری، اصفهان و زنجان به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس یافته‌های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه‌های اقتصادی شرکت‌کننده در فصل پاییز ۱۴۰۴ معادل ۳۹ درصد بوده است که تقریباً مشابه وضعیت تابستان سال جاری گزارش شده است.

بر اساس نتایج این پایش در پاییز ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار در بخش خدمات (۶/۰۸) در مقایسه با بخش‌های صنعت (۶/۰۴) و کشاورزی (۶/۰۳) نامناسب‌تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی برحسب طبقه‌بندی استاندارد ISIC.rev4، رشته ۱- مالی و بیمه، ۲- آموزش و ۳- حمل و نقل و انبارداری دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار و رشته فعالیت‌های ۱- اداری و خدمات پشتیبانی ۲- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی و ۳- اطلاعات و ارتباطات، بدترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۴، عدد ۶/۲۸ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که به صورت بسیار جزئی نامناسب‌تر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (تابستان ۱۴۰۴ با میانگین ۶/۲۸) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۷۷ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۸۰ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۸۷ است که در فصل گذشته عدد ۵/۸۶ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط قانونی و حقوقی با عدد ۵/۶۹ و محیط مالی با عدد ۸/۳۱ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن عوامل مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

در ادامه گزارش، روش‌شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع درمورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نماگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

- نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)
 - ۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایت‌مندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده

۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده

۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)

۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)

۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)

۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره

۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)

۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)

۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)

۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)

۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)

۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)

۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان

نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)

۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده‌اند.

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب و کار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب و کار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب و کار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC^۴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل پاییز سال ۱۴۰۴ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری آذر و دی ماه ۱۴۰۴ بوده است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب و کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، براساس بخش عمده اقتصادی است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری

نمونه‌ی کلیدی^۵ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، بخش عمده اقتصادی و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی به‌نگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند به‌نگام سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رشته فعالیتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0.975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Def f$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (۰/۰۵)

t : مقدار مفروض شاخص

N_r : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۴ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۲/۵)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آن‌ها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به‌دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) ۴۰ درصد در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه بهینه برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۳۵۰۰ نمونه است.

لذا ضمن تاکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۴۰۳				سال ۱۴۰۲				سال ۱۴۰۱				
زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Q4	Q
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	R4	R3	R
-	-	-	-	-	-	-	-	-	S4	S3	-	S
-	-	-	-	-	-	-	-	T4	T3	-	-	T
-	-	-	-	-	-	-	U4	U3	-	-	U2	U
-	-	-	-	-	-	V4	V3	-	-	V2	V1	V
-	-	-	-	-	W4	W3	-	-	W2	W1	-	W
-	-	-	-	X4	X3	-	-	X2	X1	-	-	X
-	-	-	Y4	Y3	-	-	Y2	Y1	-	-	-	Y
-	-	Z4	Z3	-	-	Z2	Z1	-	-	-	-	Z
-	AA4	AA3	-	-	AA2	AA1	-	-	-	-	-	AA
AB4	AB3	-	-	AB2	AB1	-	-	-	-	-	-	AB
AC3	-	-	AC2	AC1	-	-	-	-	-	-	-	AC
-	-	AD2	AD1	-	-	-	-	-	-	-	-	AD

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۹۷	فارس	۲۱۲	آذربایجان شرقی
۷۵	قزوین	۱۰۲	آذربایجان غربی
۷۸	قم	۶۷	اردبیل
۷۳	کردستان	۳۴۳	اصفهان
۱۷۹	کرمان	۱۷۹	البرز
۷۳	کرمانشاه	۶۱	ایلام
۶۹	کهگیلویه و بویراحمد	۱۶۳	بوشهر
۷۶	گلستان	۱۱۰۱	تهران
۱۱۷	گیلان	۵۲	چهارمحال و بختیاری
۷۸	لرستان	۷۱	خراسان جنوبی
۱۶۳	مازندران	۳۵۱	خراسان رضوی
۱۰۱	مرکزی	۵۳	خراسان شمالی
۱۰۹	هرمزگان	۳۷۵	خوزستان
۷۲	همدان	۶۱	زنجان
۱۰۱	یزد	۶۲	سمنان
۴۸۸۸	کل	۷۴	سیستان و بلوچستان

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

استان	نرخ پاسخگویی (درصد)					
	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	پاییز ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۴
آذربایجان شرقی	۶۰	۶۵	۵۹	۶۳	۷۴	۹۰
آذربایجان غربی	۷۳	۶۶	۸۱	۹۲	۹۳	۸۶
اردبیل	۶۸	۶۸	۸۵	۷۰	۵۶	۵۱
اصفهان	۹۱	۷۰	۸۴	۷۸	۸۳	۷۳
البرز	۶۵	۸۱	۸۶	۷۱	۸۲	۷۵
ایلام	۵۰	۶۰	۷۰	۸۲	۷۹	۷۱
بوشهر	۵۷	۵۷	۶۱	۵۵	۶۱	۲۶
تهران	۳۶	۴۲	۳۷	۳۷	۴۱	۴۵
چهارمحال و بختیاری	۵۹	۶۰	۶۵	۸۰	۷۶	۷۶
خراسان جنوبی	۶۵	۵۳	۴۹	۴۸	۶۵	۵۴
خراسان رضوی	۵۰	۳۴	۳۸	۴۳	۵۵	۷۸
خراسان شمالی	۵۴	۶۵	۶۳	۶۵	۷۹	۹۶
خوزستان	۴۵	۴۸	۵۵	۶۰	۶۸	۴۹
زنجان	۷۲	۶۴	۷۹	۷۸	۶۹	۸۷
سمنان	۷۹	۶۳	۷۴	۷۴	۶۹	۹۷
سیستان و بلوچستان	۴۹	۷۲	۷۰	۷۸	۷۹	۵۷
فارس	۵۷	۵۸	۵۵	۵۶	۵۹	۶۱
قزوین	۵۸	۸۰	۷۸	۹۳	۸۶	۸۳
قم	۷۸	۵۸	۶۲	۷۴	۶۲	۹۷
کردستان	۷۰	۶۲	۷۰	۷۱	۸۰	۷۶
کرمان	۶۴	۶۰	۵۲	۴۷	۵۳	۳۵
کرمانشاه	۶۸	۷۰	۷۵	۷۵	۸۶	۸۹
کهگیلویه و بویراحمد	۵۰	۵۴	۳۱	۳۲	۳۶	۳۴
گلستان	۵۵	۶۸	۶۶	۹۳	۹۵	۹۶
گیلان	۵۲	۶۸	۶۸	۶۵	۶۶	۴۷
لرستان	۵۴	۵۹	۸۵	۶۴	۷۷	۸۴
مازندران	۷۵	۶۶	۷۳	۷۰	۷۸	۸۴
مرکزی	۷۹	۷۴	۷۱	۷۷	۷۰	۶۸
هرمزگان	۴۸	۵۶	۵۰	۵۶	۵۸	۶۱
همدان	۵۲	۵۴	۵۲	۶۸	۷۸	۸۵
یزد	۶۰	۵۷	۶۴	۷۷	۶۵	۸۲
کل	۵۸	۵۷	۵۷	۵۹	۶۳	۶۳

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای‌دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، بخش عمده اقتصادی و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود. روش انجام محاسبه به طول کامل در طرح پژوهشی توضیح داده شده است.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز^۶ که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود- داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

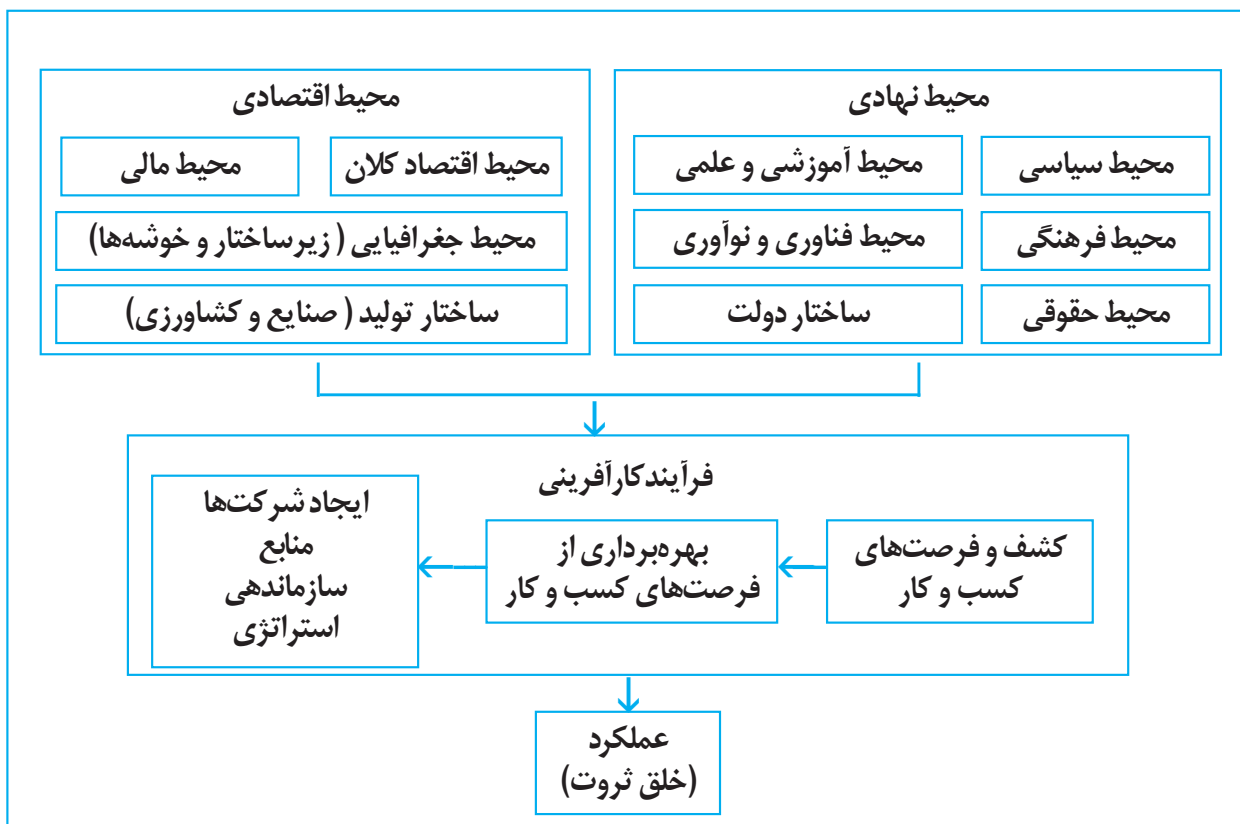
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می گذارند. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره برداری از فرصت های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره برداری از فرصت های کار آفرینی در جامعه ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص ملی محیط کسب و کار

جدول ۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار

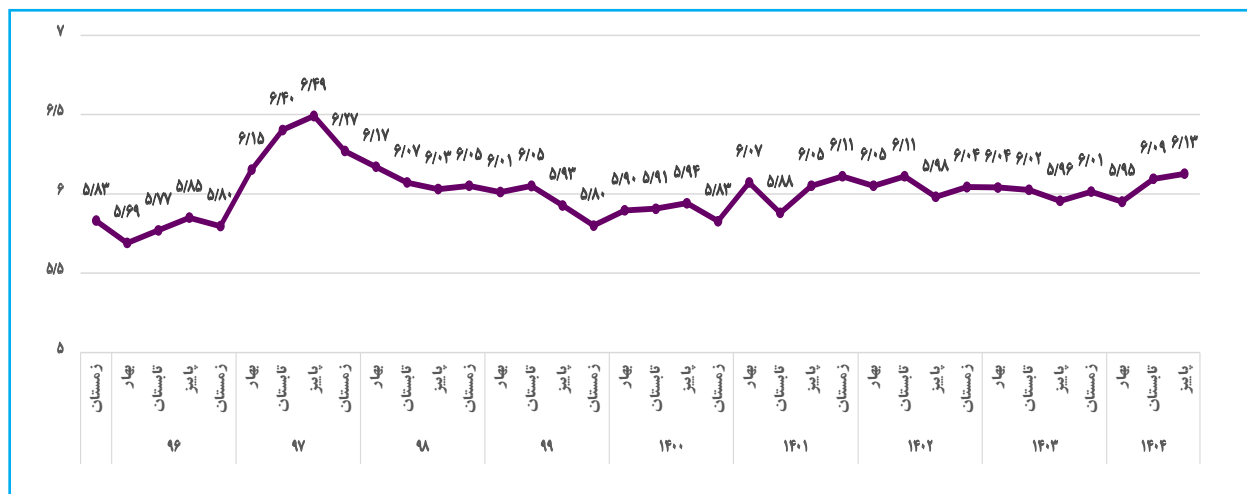
سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	پاییز ۱۴۰۳	تابستان	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به *
۵/۹۵	۵/۸۹	۶/۰۳	۶/۰۵	۶/۰۱	۵/۹۶	۶/۰۹	۶/۱۳	فصل گذشته
								فصل مشابه سال گذشته
								۲/۸۸

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۴ عدد ۶/۱۳ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص ملی نشان می دهد که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (تابستان ۱۴۰۴ با میانگین ۶/۰۹) است.

این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۴ نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مؤلفه های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده های مؤلفه های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

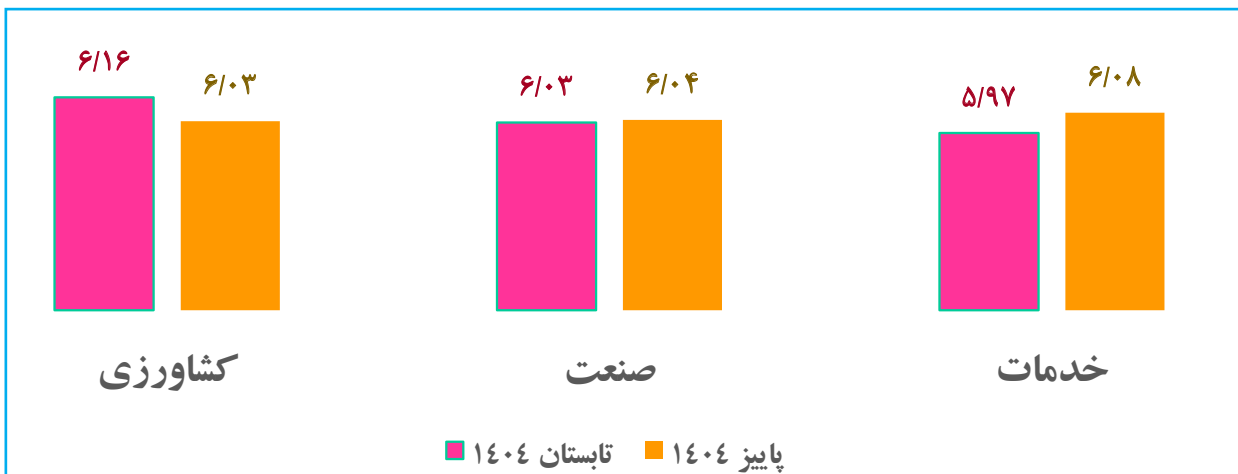
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش‌های عمده اقتصادی

بخش	پاییز ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به*	
				فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۵/۹۱	۶/۱۶	۶/۰۳	-۲/۱۲	۲/۰۹
صنعت	۵/۷۶	۶/۰۳	۶/۰۴	۰/۲۲	۴/۷۹
خدمات	۵/۸۹	۵/۹۷	۶/۰۸	۱/۸۵	۳/۱۳

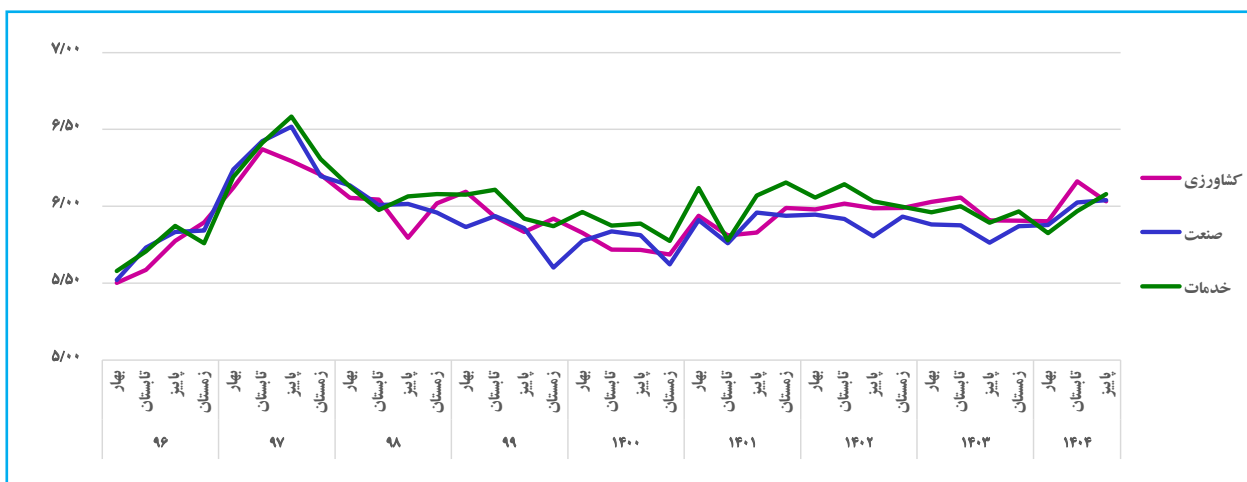
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت‌ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در تابستان ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار بخش کشاورزی و بخش خدمات را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - پاییز ۱۴۰۴

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			کشاورزی			صنعت			خدمات		
	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات
	۶/۰۰	۶/۰۶	۰/۰۶	۶/۱۶	۶/۰۳	-۲/۱۲	۶/۰۳	۶/۰۴	۰/۲۲	۵/۹۷	۶/۰۸	۱/۸۵
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۳/۸۷	۴/۰۱	۳/۶۷	۳/۹۶	۳/۸۶	-۲/۵۹	۳/۷۷	۳/۸۸	۳/۰۱	۳/۹۵	۴/۱۳	۴/۵۳
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۱۸	۶/۲۰	۰/۲۲	۶/۷۳	۶/۳۳	-۵/۹۶	۶/۳۶	۶/۳۴	-۰/۴۰	۵/۹۶	۶/۰۸	۱/۹۵
پیتعه‌های طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۳۷	۵/۳۰	-۱/۱۴	۵/۶۱	۴/۸۵	-۱۳/۴۵	۵/۳۹	۵/۳۸	-۰/۰۹	۵/۳۲	۵/۲۹	-۰/۴۹
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۱۶	۷/۴۲	۳/۶۰	۷/۳۹	۷/۵۲	۱/۷۶	۷/۲۵	۷/۴۷	۲/۹۸	۷/۰۶	۷/۳۸	۴/۴۴
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۰۵	۸/۳۹	۴/۱۵	۸/۲۶	۸/۳۱	۰/۵۰	۸/۱۸	۸/۴۵	۳/۲۲	۷/۹۲	۸/۳۵	۵/۴۷
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۲۱	۶/۱۹	-۰/۳۲	۶/۶۷	۶/۴۰	-۴/۰۶	۶/۴۷	۶/۳۴	-۱/۹۳	۵/۹۳	۶/۰۵	۲/۰۱
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبی به خرید محصولات ایرانی	۵/۱۱	۵/۱۲	۰/۲۱	۵/۱۲	۴/۸۵	-۵/۲۹	۴/۹۲	۵/۰۸	۳/۱۸	۵/۲۶	۵/۱۷	-۱/۶۵
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۳۷	۶/۴۴	۱/۲۴	۶/۴۲	۶/۵۴	۱/۷۹	۶/۳۱	۶/۳۰	-۰/۲۳	۶/۴۰	۶/۵۴	۲/۱۲
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۱۹	۶/۴۱	۳/۵۵	۶/۰۴	۵/۸۶	-۲/۹۷	۶/۱۲	۶/۲۰	۱/۲۳	۶/۲۶	۶/۶۱	۵/۵۶
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۵۲	۶/۵۴	۰/۴۱	۶/۱۵	۶/۲۵	۱/۵۴	۶/۵۰	۶/۴۱	-۱/۲۶	۶/۵۷	۶/۶۶	۱/۳۴
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۱	۷/۷۲	۱/۴۴	۷/۶۵	۸/۰۸	۵/۶۶	۷/۷۷	۷/۷۸	۰/۰۳	۷/۴۷	۷/۶۴	۲/۳۷
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۰۷	۶/۲۳	۲/۵۶	۶/۲۹	۶/۵۵	۴/۰۹	۵/۹۶	۶/۱۰	۲/۲۴	۶/۱۴	۶/۲۸	۲/۴۱
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۰	۵/۵۹	۳/۵۰	۵/۹۹	۵/۷۷	-۲/۶۲	۵/۲۷	۵/۵۱	۴/۶۰	۵/۴۶	۵/۶۳	۳/۲۲
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۱۹	۶/۲۷	۱/۳۸	۶/۶۱	۶/۳۶	-۲/۷۳	۶/۱۵	۶/۱۴	-۰/۲۰	۶/۱۷	۶/۳۶	۳/۰۳
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۴۰	۶/۵۷	۲/۶۶	۶/۴۰	۶/۲۷	-۲/۱۳	۶/۲۴	۶/۲۹	۰/۷۷	۶/۵۴	۶/۸۱	۴/۰۴
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۹۱	۵/۱۹	۵/۶۸	۵/۲۹	۵/۱۶	-۲/۵۱	۴/۶۵	۵/۰۵	۸/۷۱	۵/۰۹	۵/۲۹	۳/۹۰
عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۹۳	۶/۰۴	۱/۷۹	۵/۸۷	۵/۸۷	۰/۰۲	۵/۸۲	۵/۸۴	۰/۲۸	۶/۰۳	۶/۲۰	۲/۷۰
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۲۸	۵/۶۰	۵/۹۸	۵/۲۲	۵/۹۲	۱۳/۳۱	۵/۳۰	۵/۵۹	۵/۵۲	۵/۲۸	۵/۵۷	۵/۵۳
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۴۱	۶/۵۹	۲/۷۹	۷/۰۱	۶/۷۳	-۴/۰۶	۶/۳۵	۶/۵۰	۲/۴۸	۶/۳۹	۶/۶۳	۳/۷۲
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۱۱	۶/۰۷	-۰/۷۲	۶/۱۵	۶/۱۷	۰/۲۸	۶/۲۰	۶/۱۸	-۰/۴۵	۶/۰۳	۵/۹۸	-۰/۸۴
کمبود تقاضا در بازار	۵/۵۰	۵/۴۷	-۰/۶۶	۴/۸۱	۵/۰۱	۴/۲۶	۵/۳۶	۵/۴۳	۱/۲۴	۵/۶۹	۵/۵۴	-۲/۶۹
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۵	۵/۹۶	۱/۹۰	۵/۷۳	۵/۹۴	۳/۶۴	۵/۸۶	۵/۹۰	۰/۵۶	۵/۸۴	۶/۰۰	۲/۷۳
کمبود نیروی کار ماهر	۶/۱۰	۶/۰۴	-۰/۹۸	۶/۲۶	۵/۷۶	-۷/۹۹	۶/۳۵	۶/۳۵	۰/۰۲	۵/۸۶	۵/۸۴	-۰/۴۳
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۴۲	۵/۲۴	-۳/۳۵	۵/۵۵	۵/۰۶	-۸/۹۲	۵/۳۲	۵/۱۱	-۳/۹۸	۵/۴۹	۵/۳۵	-۲/۵۹
محدودیت دسترسی به آب	۴/۶۱	۴/۵۱	-۲/۳۰	۵/۴۶	۵/۲۹	-۲/۱۵	۴/۸۹	۴/۶۳	-۵/۳۹	۴/۲۷	۴/۳۲	۱/۳۰
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۶/۵۴	۵/۶۳	-۱۴/۰۱	۶/۶۹	۵/۶۸	-۱۵/۰۱	۶/۹۶	۶/۰۲	-۱۳/۴۵	۶/۱۷	۵/۳۳	-۱۳/۶۶
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۳۵	۶/۵۱	۲/۶۲	۶/۴۵	۶/۱۵	-۴/۶۷	۶/۳۴	۶/۴۱	۱/۱۵	۶/۳۴	۶/۶۲	۴/۴۲
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۲۹	۶/۵۰	۳/۴۳	۶/۶۵	۶/۶۷	۰/۲۲	۶/۳۶	۶/۴۷	۱/۶۲	۶/۱۹	۶/۵۱	۵/۳۰

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می شود که، در هر سه بخش عمده اقتصادی غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در هر سه بخش نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصولات مساعدترین مولفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش های عمده اقتصادی

الویت	مجموعه	۱	۲	۳	۴	۵
کل	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
کشاورزی	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	برداشت های سلیقه ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی
صنعت	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی
خدمات	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می شود در هر سه بخش عمده اقتصادی کشاورزی، صنعت و خدمات اولویت اول غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، اولویت دوم دشواری تأمین مالی از بانکها و اولویت سوم بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار به عنوان مهمترین مشکلات کسب و کار توسط فعالان اقتصادی بیان شده است.

شاخص استانی محیط کسب و کار

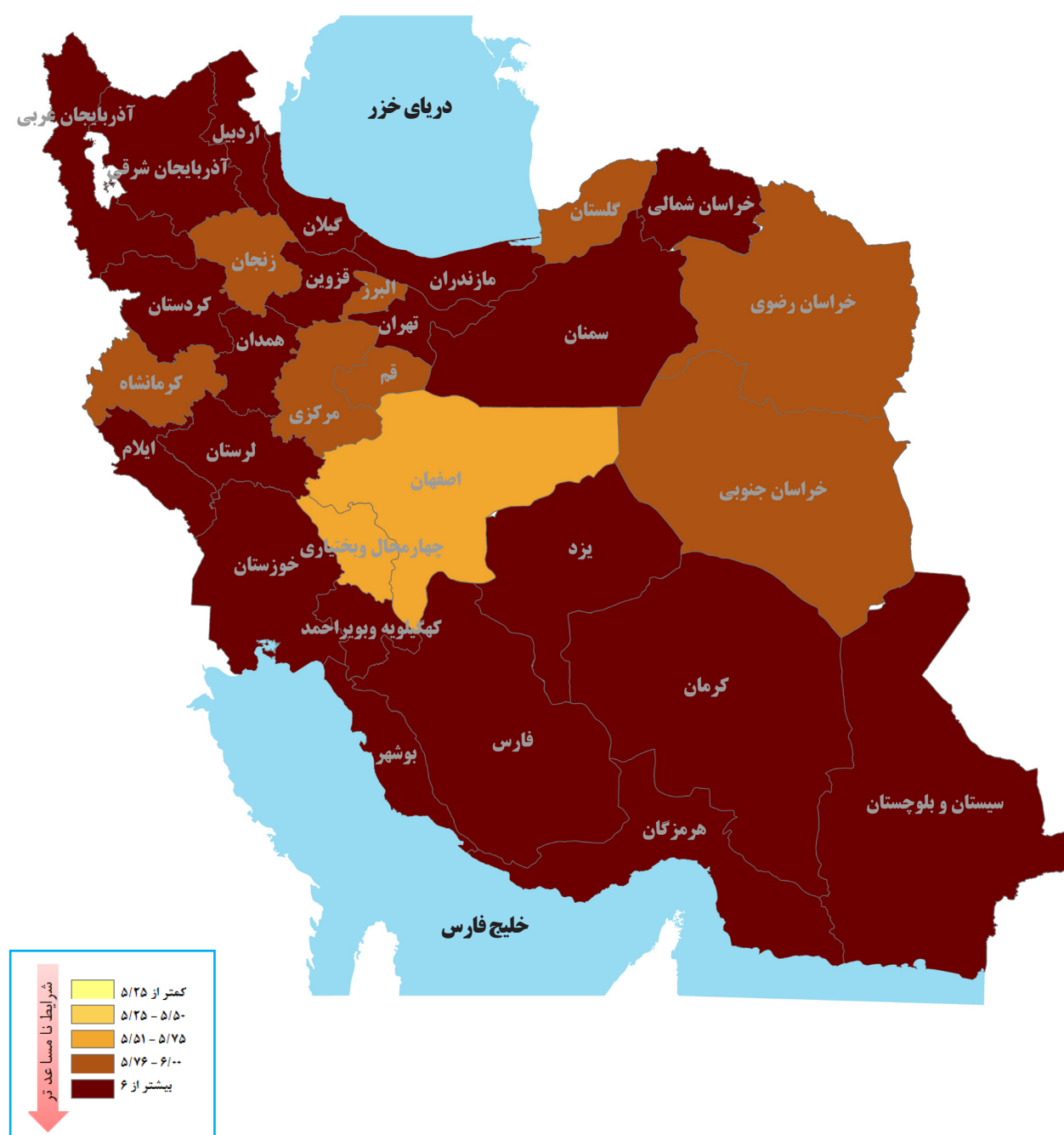
جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	پاییز ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به *	
									فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
آذربایجان شرقی	۵/۵۴	۵/۶۶	۵/۷۹	۵/۹۷	۵/۹۹	۵/۸۸	۶/۱۹	۶/۳۱	۱/۸۹	۷/۲۶
آذربایجان غربی	۵/۳۳	۵/۴۰	۵/۶۰	۵/۸۷	۵/۸۷	۵/۹۱	۶/۰۱	۶/۰۹	۱/۴۷	۳/۱۴
اردبیل	۶/۰۳	۶/۰۹	۶/۲۸	۶/۱۸	۶/۱۲	۵/۹۹	۶/۲۱	۶/۰۹	-۱/۹۸	۱/۶۰
اصفهان	۶/۰۵	۵/۷۷	۵/۸۲	۵/۹۳	۶/۰۹	۶/۱۱	۵/۷۸	۵/۷۱	-۱/۱۰	-۶/۴۶
البرز	۶/۰۰	۵/۹۴	۶/۲۳	۶/۰۷	۵/۶۳	۵/۶۲	۵/۸۲	۵/۹۳	۱/۹۵	۵/۶۳
ایلام	۵/۸۳	۵/۷۳	۵/۹۰	۵/۹۵	۵/۸۵	۵/۷۵	۶/۰۱	۶/۰۲	۰/۱۰	۴/۷۲
بوشهر	۶/۰۴	۶/۰۳	۶/۳۹	۶/۱۹	۶/۰۴	۶/۰۵	۶/۱۸	۶/۳۰	۱/۹۰	۴/۲۰
تهران	۶/۱۵	۶/۲۴	۶/۱۲	۶/۱۷	۶/۱۷	۶/۲۳	۶/۰۵	۶/۲۵	۳/۳۸	۰/۳۸
چهارمحال و بختیاری	۶/۲۱	۶/۱۶	۶/۱۰	۶/۱۹	۵/۸۶	۵/۷۹	۵/۹۶	۵/۷۰	-۴/۳۷	-۱/۵۴
خراسان جنوبی	۵/۷۷	۵/۸۹	۵/۷۹	۵/۹۸	۶/۳۰	۶/۲۷	۶/۱۵	۵/۹۵	-۳/۳۲	-۵/۱۱
خراسان رضوی	۵/۹۰	۵/۶۱	۶/۰۴	۶/۲۱	۵/۸۲	۵/۶۷	۵/۴۹	۵/۹۳	۷/۹۳	۴/۶۲
خراسان شمالی	۶/۰۶	۵/۹۴	۵/۹۸	۶/۰۵	۵/۸۰	۵/۸۹	۶/۰۵	۶/۰۲	-۰/۴۴	۲/۱۲
خوزستان	۶/۰۷	۶/۰۱	۵/۹۵	۵/۷۳	۵/۶۴	۵/۵۳	۶/۱۳	۶/۳۰	۲/۷۱	۱۳/۹۱
زنجان	۵/۳۴	۵/۵۶	۵/۸۴	۵/۷۷	۵/۶۶	۵/۶۴	۵/۹۵	۵/۷۸	-۲/۸۱	۲/۴۶
سمنان	۵/۲۲	۵/۳۲	۵/۷۴	۵/۸۳	۶/۰۱	۵/۹۹	۶/۴۶	۶/۵۰	۰/۶۱	۸/۴۳
سیستان و بلوچستان	۶/۲۳	۶/۲۹	۶/۲۵	۶/۳۹	۶/۱۸	۶/۲۲	۶/۴۱	۶/۲۶	-۲/۲۶	۰/۶۲
فارس	۵/۸۰	۵/۶۰	۵/۷۲	۶/۰۸	۶/۲۳	۶/۰۱	۶/۵۷	۶/۳۷	-۳/۱۴	۵/۹۵
قزوین	۵/۹۰	۵/۸۸	۵/۷۳	۵/۹۹	۶/۰۶	۶/۰۴	۶/۰۲	۶/۰۰	-۰/۲۷	-۰/۵۷
قم	۵/۹۹	۶/۱۶	۶/۲۱	۵/۵۷	۵/۸۹	۵/۷۶	۶/۱۵	۵/۸۳	-۵/۲۳	۱/۱۲
کردستان	۶/۲۹	۶/۳۲	۶/۳۸	۶/۳۵	۶/۲۶	۶/۲۶	۶/۱۹	۶/۳۶	۲/۶۴	۱/۴۸
کرمان	۶/۲۴	۶/۳۶	۶/۳۳	۵/۹۱	۵/۷۹	۵/۶۸	۶/۲۶	۶/۰۸	-۲/۸۸	۷/۰۷
کرمانشاه	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۹	۵/۹۸	۵/۹۳	۵/۹۸	۶/۰۸	۵/۸۷	-۳/۵۷	-۱/۸۴
کهگیلویه و بویراحمد	۵/۹۷	۵/۸۶	۵/۸۵	۵/۹۶	۶/۲۴	۶/۲۳	۶/۲۵	۶/۲۷	۰/۲۸	۰/۵۳
گلستان	۶/۰۵	۶/۱۹	۶/۲۵	۵/۹۷	۶/۰۳	۶/۰۱	۵/۹۳	۵/۸۱	-۲/۰۷	-۳/۴۳
گیلان	۵/۶۴	۵/۷۰	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۴	۵/۸۷	۶/۲۸	۶/۱۱	-۲/۷۷	۴/۱۱
لرستان	۵/۹۴	۵/۹۴	۶/۰۷	۶/۰۹	۵/۹۹	۵/۹۵	۶/۲۶	۶/۱۴	-۱/۹۳	۳/۲۶
مازندران	۵/۸۶	۵/۷۶	۵/۹۲	۶/۰۱	۶/۱۸	۶/۰۷	۶/۲۳	۶/۳۳	۱/۵۰	۴/۲۰
مرکزی	۵/۳۸	۵/۱۵	۵/۴۵	۵/۵۵	۵/۷۴	۵/۷۹	۵/۸۴	۵/۹۳	۱/۵۰	۲/۵۰
هرمزگان	۶/۰۸	۵/۹۴	۶/۲۲	۶/۲۹	۶/۲۰	۵/۹۷	۶/۲۱	۶/۰۴	-۲/۸۱	۱/۱۵
همدان	۵/۸۹	۵/۸۵	۵/۹۴	۵/۹۵	۵/۹۴	۵/۹۵	۶/۴۰	۶/۳۳	-۱/۱۶	۶/۳۲
یزد	۵/۶۴	۵/۶۵	۵/۸۵	۵/۹۹	۶/۰۳	۵/۹۸	۶/۳۱	۶/۰۳	-۴/۴۱	۰/۸۸

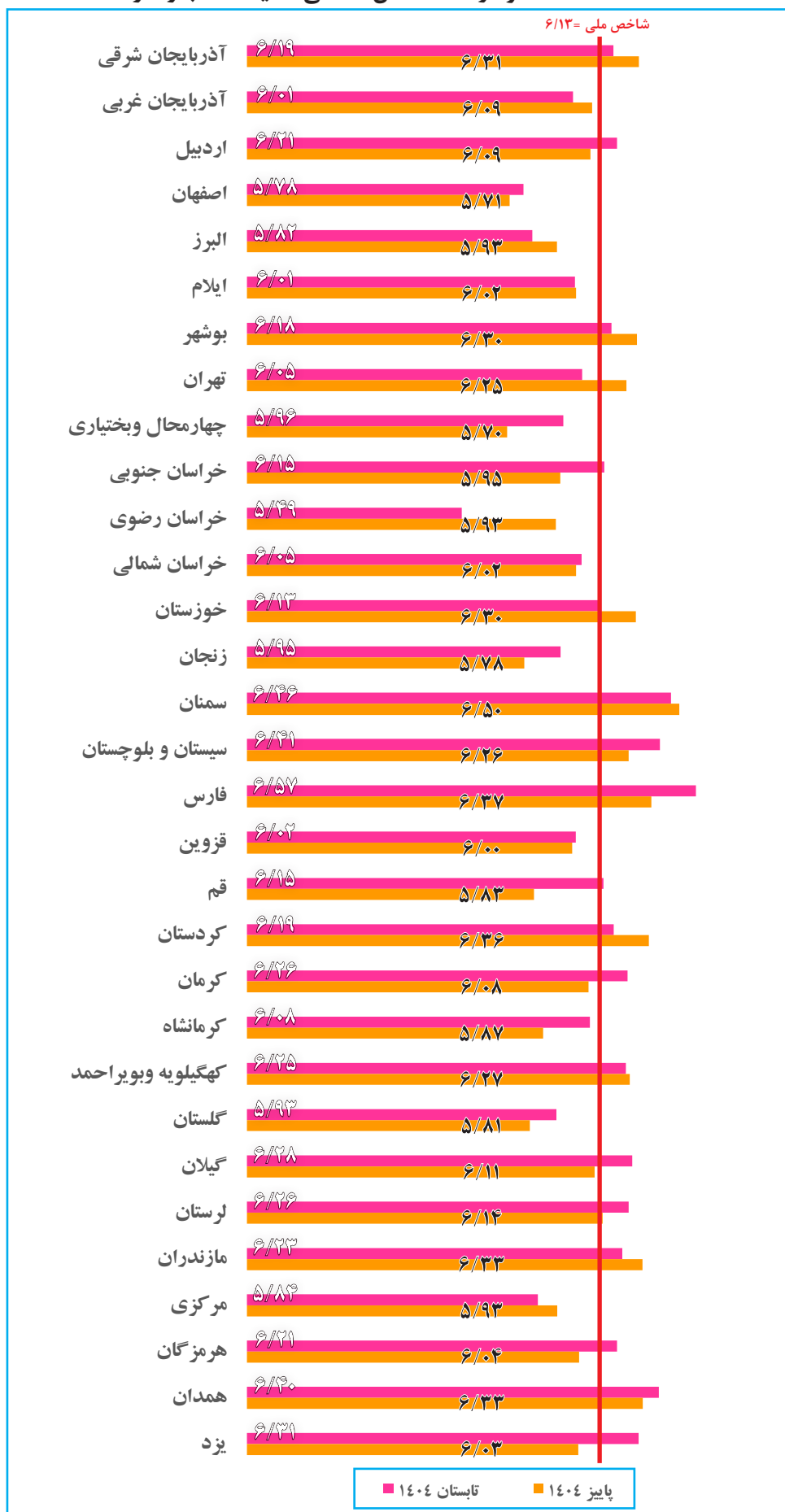
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در پاییز ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، استان‌های چهارمحال و بختیاری، اصفهان و زنجان دارای محیط کسب و کار مساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود ۶۱ درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار کمتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل ۰/۸۰ واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - پاییز ۱۴۰۴

[illegible]

جدول ۹ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و استان‌ها - پاییز ۱۴۰۴ (ادامه)

استان	مؤلفه	وضعیت انحصار، امتیاز یا مزین رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار																														
		ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	عرضه کالاها و محصولات فاقد در بازار ایران	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	دخالتهای غیرمبتنی بر اهدافی حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	کمبود تقاضا در بازار	کمبود فناوری های نوین و تجهیزات مورد نیاز	کمبود نیروی کار ماهر	محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	محدودیت دسترسی به آب	محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسبوکار در دستگاه های اجرایی																		
یزد	همدان	هرمزگان	مرکزی	مازندران	لرستان	گیلان	گلستان	کهگیلویه وبویراحمد	کرمانشاه	کرمان	کردستان	قم	قزوین	فارس	سیستان و بلوچستان	سمنان	زنجان	خوزستان	خراسان شمالی	خراسان رضوی	خراسان جنوبی	چهارمحال وبختیاری	تهران	بوشهر	ایلام	البرز	اصفهان	اردبیل	آذربایجان غربی	آذربایجان شرقی	کل کشور	
۶۳۳	۶۹۰	۶۵۷	۶۰۷	۶۶۶	۶۴۱	۷۱۰۶	۵۴۸	۶۰۰	۵۸۷	۶۴۳	۷۱۱۴	۶۹۵	۶۶۸	۷۳۰	۶۵۷	۶۸۹	۶۵۱	۶۵۹	۶۵۷	۶۳۴	۵۹۳	۶۰۳	۷۵۵	۶۵۶	۶۹۵	۶۷۵	۵۷۱	۶۴۴	۶۰۹	۶۵۷		
۵۰۳	۵۷۰	۵۳۷	۵۳۸	۵۸۲	۵۸۱	۵۴۱	۵۴۱	۵۶۹	۴۷۳	۵۰۵	۵۸۲	۵۵۴	۴۳۸	۵۱۶	۵۴۶	۵۵۸	۴۵۷	۵۵۶	۴۹۱	۵۱۸	۴۷۱	۵۰۳	۵۷۵	۵۳۴	۵۰۵	۴۶۳	۴۳۵	۶۰۶	۴۹۴	۵۰۱	۵۱۹	
۵۱۳	۶۸۴	۵۷۸	۶۷۱	۶۵۵	۵۸۹	۶۸۵	۶۰۳	۶۶۴	۴۷۴	۵۷۶	۶۵۳	۵۱۹	۵۱۸	۶۳۸	۶۰۷	۶۳۷	۶۸۰	۵۲۷	۶۳۳	۶۱۴	۵۶۷	۵۵۹	۴۹۲	۶۷۶	۶۴۷	۵۶۱	۶۳۵	۴۹۹	۵۸۳	۵۳۴	۶۰۴	
۵۳۵	۶۰۳	۵۰۸	۵۷۱	۵۹۶	۵۸۶	۶۲۶	۶۰۳	۵۲۷	۵۰۳	۵۱۳	۶۵۳	۵۱۹	۵۱۸	۶۳۸	۶۰۷	۵۹۴	۵۲۷	۵۳۰	۵۷۵	۵۹۰	۴۸۰	۵۰۶	۵۶۸	۵۴۳	۵۰۵	۴۶۱	۵۵۰	۶۳۸	۵۰۳	۵۷۹	۵۶۰	
۶۱۱۲	۷۱۳	۶۶۳	۶۹۷	۷۱۰۹	۶۰۶	۷۴۳	۵۴۷	۶۹۴	۸۷۸	۶۱۴	۶۹۵	۶۸۴	۶۸۰	۶۴۹	۶۸۰	۷۵۴	۵۷۵	۶۴۳	۶۸۴	۶۴۶	۷۰۷	۶۳۴	۶۳۰	۶۳۳	۶۲۳	۷۷۱	۵۶۶	۷۲۳	۵۳۷	۶۴۴	۶۰۹	
۶۴۹	۶۱۱	۵۳۳	۶۲۹	۶۴۶	۶۱۰۰	۶۵۸	۵۷۷	۶۸۱	۶۱۶	۶۱۶	۵۸۹	۵۱۶	۵۷۸	۶۳۰	۵۶۰	۶۸۷	۴۸۶	۶۱۹	۵۵۹	۶۰۷	۶۵۷	۶۲۴	۵۱۴	۶۰۹	۶۰۹	۵۱۸	۵۶۴	۶۴۴	۵۵۳	۶۴۵	۶۰۷	
۵۷۷	۶۰۲	۵۰۱	۵۱۳	۵۴۰	۵۸۸	۵۳۳	۵۷۷	۵۵۶	۵۸۸	۵۳۵	۴۴۳	۵۱۱	۵۶۰	۶۳۰	۶۱۰	۵۷۳	۵۰۰	۵۳۷	۵۲۳	۵۳۱	۴۸۱	۵۳۰	۵۹۴	۶۱۸	۵۶۱	۵۸۷	۴۹۱	۴۹۳	۵۳۵	۵۸۱	۵۴۷	
۵۱۹۷	۶۴۴	۵۶۵	۵۸۲	۶۳۵	۶۱۷	۶۴۷	۶۱۷	۶۴۱	۵۶۵	۵۷۱	۶۱۹	۵۶۶	۵۴۸	۶۴۰	۶۱۷	۶۲۹	۵۹۶	۶۰۶	۵۸۷	۵۸۷	۶۰۰	۵۶۸	۶۳۵	۶۱۳	۵۷۷	۵۳۸	۵۰۳	۶۰۹	۵۵۰	۵۵۹	۵۹۶	
۶۶۹	۶۶۰	۶۲۹	۶۱۹	۶۵۱	۶۱۳	۶۰۲	۵۶۵	۴۸۸	۵۵۵	۵۴۳	۵۸۶	۵۸۶	۶۰۵	۶۳۵	۶۳۵	۷۲۳	۵۱۳	۵۸۱	۵۵۱	۵۳۸	۵۶۸	۶۶۳	۶۳۹	۶۵۳	۵۲۳	۵۰۳	۵۹۱	۵۶۹	۵۱۱	۶۸۰	۶۰۴	
۴۶۰	۵۴۹	۶۲۹	۶۲۶	۴۹۷	۵۳۱	۵۴۴	۵۳۱	۴۰۶	۵۳۱	۶۰۵	۴۵۷	۵۳۸	۵۳۸	۵۳۴	۵۷۱	۵۶۰	۵۱۳	۵۵۶	۴۹۳	۴۵۵	۴۱۵	۳۷۸	۴۹۵	۵۳۸	۵۵۸	۵۱۱	۴۶۴	۴۰۸	۵۹۱	۵۳۳	۶۳۷	۵۳۴
۴۹۳	۵۱۷	۶۲۳	۶۲۷	۴۳۵	۴۳۰	۵۰۹	۵۰۳	۳۱۰۰	۴۹۳	۶۲۸	۶۲۴	۳۷۶	۴۴۳	۴۵۴	۴۹۷	۵۱۰	۴۳۰	۴۵۳	۴۵۰	۴۵۶	۳۸۳	۴۹۵	۵۳۹	۴۳۸	۵۳۹	۴۸۸	۴۶۴	۳۷۸	۴۴۵	۳۳۷	۵۳۴	۵۳۴
۶۰۲	۵۴۵	۵۲۴	۵۸۴	۵۳۵	۵۳۵	۵۷۹	۵۲۶	۶۱۳	۵۲۶	۶۱۳	۵۱۰	۵۲۴	۵۲۴	۵۲۴	۵۳۰	۵۶۹	۵۲۶	۵۲۷	۵۲۳	۵۱۶	۵۳۰	۵۳۹	۵۸۷	۶۳۰	۵۲۶	۶۱۶	۵۲۳	۴۸۹	۷۰۸	۵۳۳	۷۰۸	۵۳۳
۶۱۰۰	۵۷۳	۶۳۵	۵۷۰	۶۹۱	۶۴۳	۶۱۷۳	۵۸۵	۷۵۰	۶۸۷	۵۸۵	۷۲۳	۶۹۹	۶۰۸	۶۵۹	۶۵۹	۶۷۷	۵۴۳	۵۲۷	۵۲۳	۵۸۸	۶۳۳	۴۸۰	۴۹۵	۷۱۱	۶۳۸	۶۲۷	۶۳۸	۷۲۳	۵۳۸	۶۵۰	۶۵۱	۶۵۱
۶۰۷	۶۳۱	۶۵۳	۵۷۱	۶۶۵	۶۶۵	۵۷۵	۵۷۵	۵۶۳	۵۸۳	۶۵۵	۶۸۴	۵۸۳	۶۸۳	۶۸۳	۶۸۳	۶۸۰	۶۰۶	۵۲۷	۶۳۱	۶۰۵	۵۲۴	۵۸۳	۵۸۳	۶۹۷	۶۵۳	۵۹۸	۶۶۴	۶۲۳	۶۰۰	۶۵۷	۶۵۰	۶۵۰

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

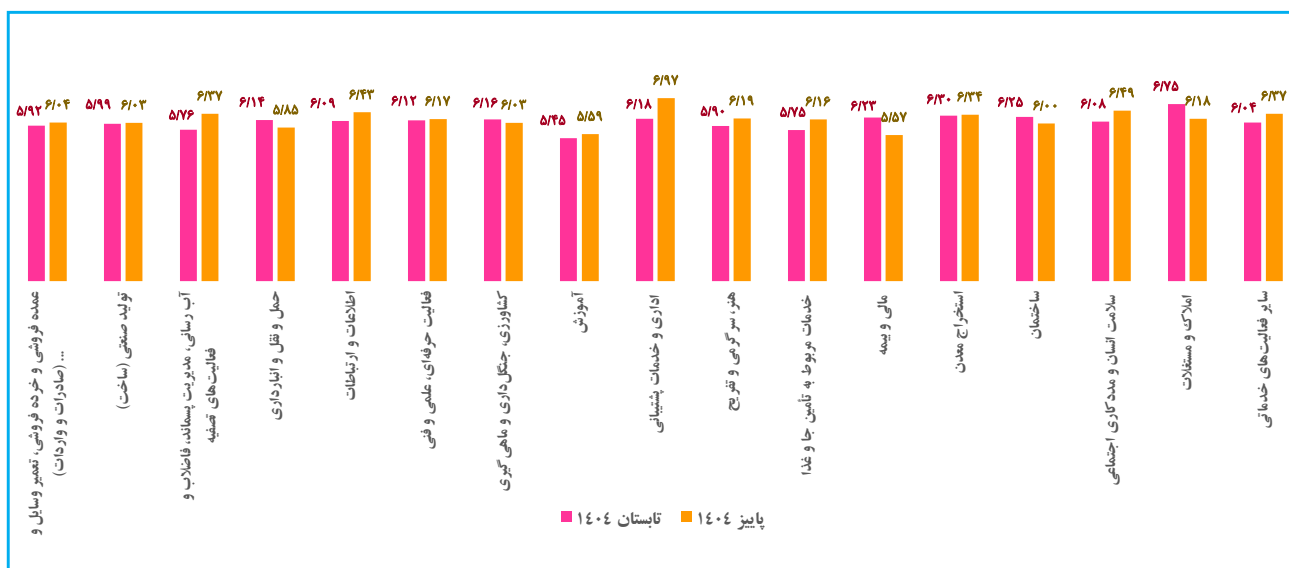
جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

رشته فعالیت	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات *
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۵/۹۲	۶/۰۴	۲/۰۴
تولید صنعتی (ساخت)	۵/۹۹	۶/۰۳	۰/۶۸
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه	۵/۷۶	۶/۳۷	۱۰/۵۶
حمل و نقل و انبارداری	۶/۱۴	۵/۸۵	-۴/۶۶
اطلاعات و ارتباطات	۶/۰۹	۶/۴۳	۵/۴۳
فعالیت حرفه ای، علمی و فنی	۶/۱۲	۶/۱۷	۰/۸۰
کشاورزی، جنگل داری و ماهی گیری	۶/۱۶	۶/۰۳	-۲/۱۲
آموزش	۵/۴۵	۵/۵۹	۲/۶۵
اداری و خدمات پشتیبانی	۶/۱۸	۶/۹۷	۱۲/۶۷
هنر، سرگرمی و تفریح	۵/۹۰	۶/۱۹	۴/۹۵
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۵/۷۵	۶/۱۶	۷/۱۲
مالی و بیمه	۶/۲۳	۵/۵۷	-۱۰/۶۶
استخراج معدن	۶/۳۰	۶/۳۴	۰/۶۵
ساختمان	۶/۲۵	۶/۰۰	-۴/۰۳
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۶/۰۸	۶/۴۹	۶/۷۳
املاک و مستغلات	۶/۷۵	۶/۱۸	-۸/۳۷
سایر فعالیت های خدماتی	۶/۰۴	۶/۳۷	۵/۴۱

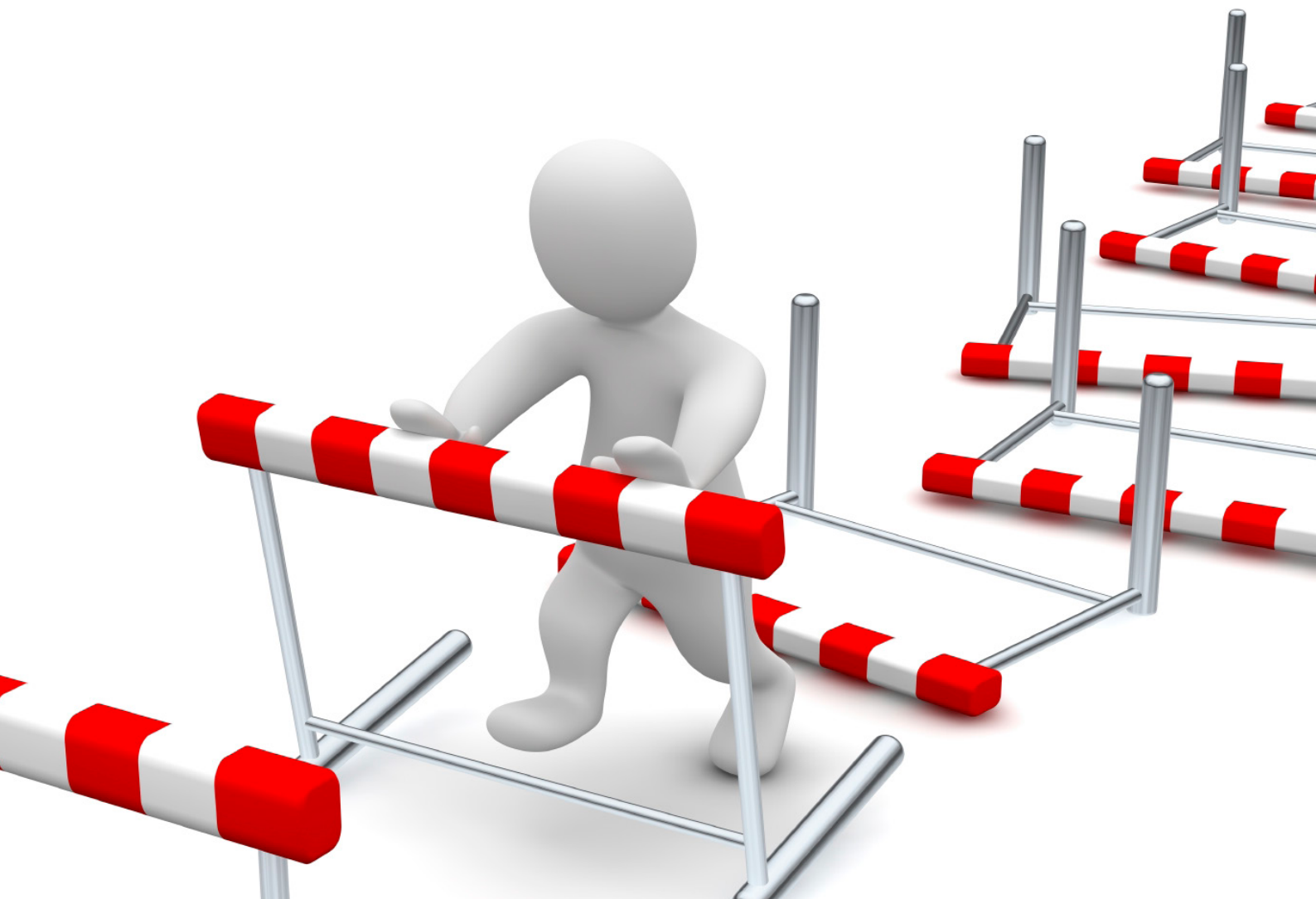
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در پاییز ۱۴۰۴، رشته فعالیت های: ۱- اداری و خدمات پشتیبانی، ۲- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی و ۳- اطلاعات و ارتباطات به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته فعالیت های ۱- مالی و بیمه، ۲- آموزش و ۳- حمل و نقل و انبارداری به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته فعالیت های اقتصادی ارزیابی شده اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرار گرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده اند. منظور از سایر فعالیت های خدماتی، فعالیت های سازمان های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیت های خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - پاییز ۱۴۰۴

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - پاییز ۱۴۰۴																	
مؤلفه																رشته فعالیت	
سایر فعالیت‌های خدماتی	املاک و مستغلات	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	ساختمان	استخراج معدن	مالی و بیمه	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	هنر، سرگرمی و تفریح	اداری و خدمات پشتیبانی	آموزش	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	اطلاعات و ارتباطات	حمل و نقل و انبارداری	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	تولید صنعتی (ساخت)	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر و وسایل ... (صادرات و واردات)	
۵/۳۲	۵/۷۰	۴/۰۹	۴/۰۱	۳/۸۰	۴/۴۷	۴/۶۰	۴/۵۰	۵/۱۳	۴/۲۸	۳/۸۶	۴/۲۶	۴/۴۸	۴/۰۵	۲/۴۰	۳/۸۹	۴/۰۰	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۵/۳۹	۷/۵۰	۷/۱۷	۶/۵۲	۶/۴۸	۵/۵۳	۳/۱۰	۳/۸۸	۷/۵۰	۵/۰۷	۶/۳۳	۶/۶۱	۶/۱۵	۵/۹۲	۴/۸۰	۶/۳۴	۶/۰۶	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۸۵	۶/۲۷	۶/۷۷	۵/۵۰	۴/۸۸	۴/۵۶	۵/۳۳	۵/۳۰	۵/۳۱	۴/۳۹	۴/۸۵	۵/۹۳	۵/۴۸	۵/۴۵	۵/۸۶	۵/۳۷	۵/۱۵	بی‌تعمدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۶/۵۳	۷/۵۰	۸/۳۶	۷/۳۱	۷/۶۷	۶/۸۹	۷/۲۹	۶/۴۰	۷/۶۶	۶/۲۵	۷/۵۲	۷/۷۴	۷/۷۰	۶/۵۸	۷/۵۷	۷/۴۹	۷/۴۴	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۸/۳۶	۹/۳۸	۹/۴۳	۸/۴۳	۷/۸۸	۷/۶۴	۸/۸۲	۷/۸۲	۸/۷۹	۸/۴۴	۸/۳۱	۸/۵۴	۸/۴۲	۷/۷۳	۹/۰۷	۸/۴۵	۸/۳۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۷/۰۳	۵/۸۲	۶/۰۷	۶/۱۱	۷/۱۳	۶/۳۵	۷/۲۵	۵/۰۰	۷/۳۲	۶/۵۵	۶/۴۰	۶/۵۶	۶/۳۳	۵/۹۷	۸/۰۶	۶/۳۳	۵/۸۹	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۶/۳۸	۴/۸۳	۵/۶۷	۵/۱۳	۵/۲۴	۵/۰۸	۳/۵۰	۴/۸۸	۶/۵۶	۵/۶۷	۴/۸۵	۵/۶۱	۵/۱۲	۵/۳۰	۴/۶۹	۵/۰۸	۵/۰۴	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۵۸	۶/۱۷	۷/۵۸	۶/۵۳	۶/۹۱	۶/۶۰	۶/۵۰	۷/۱۱	۷/۵۰	۶/۴۶	۶/۵۴	۶/۵۱	۶/۷۷	۶/۶۵	۶/۶۲	۶/۲۵	۶/۴۸	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۸۰	۵/۱۳	۷/۳۱	۶/۵۵	۶/۳۳	۶/۳۶	۶/۷۵	۶/۱۳	۷/۶۴	۷/۲۲	۵/۸۶	۶/۶۹	۷/۶۶	۶/۵۱	۶/۷۳	۶/۱۴	۶/۴۹	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۲۵	۸/۵۰	۵/۳۶	۶/۵۴	۶/۷۶	۶/۴۴	۸/۲۷	۶/۰۰	۸/۰۴	۵/۷۰	۶/۲۵	۶/۵۵	۶/۶۹	۶/۷۷	۷/۱۳	۶/۳۸	۶/۶۴	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۶۹	۷/۶۴	۶/۶۲	۷/۴۲	۷/۳۴	۷/۴۱	۷/۳۸	۷/۷۰	۸/۵۰	۷/۱۵	۸/۰۸	۷/۴۵	۷/۸۰	۷/۲۴	۷/۷۱	۷/۸۴	۷/۷۱	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۱۰	۵/۹۰	۶/۸۲	۵/۹۲	۵/۹۶	۵/۷۵	۸/۸۶	۷/۱۰	۷/۱۵	۵/۷۵	۶/۵۵	۶/۱۳	۶/۹۰	۵/۷۶	۶/۵۶	۶/۱۲	۶/۳۰	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۶۰	۷/۷۱	۵/۲۲	۵/۳۸	۶/۱۲	۴/۴۰	۶/۶۷	۶/۱۴	۸/۰۰	۵/۶۴	۵/۷۷	۵/۶۳	۵/۱۱	۶/۲۷	۶/۰۷	۵/۵۰	۵/۵۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۳۹	۶/۵۰	۷/۱۸	۵/۹۴	۶/۰۸	۵/۱۵	۵/۶۷	۶/۴۴	۷/۴۶	۵/۷۱	۶/۳۶	۶/۰۲	۷/۰۱	۶/۰۲	۷/۳۱	۶/۱۵	۶/۳۹	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۱۷	۶/۰۹	۸/۰۰	۵/۸۸	۶/۳۸	۶/۲۷	۷/۰۰	۵/۵۷	۷/۶۳	۵/۷۱	۶/۲۷	۶/۸۸	۷/۴۶	۶/۲۱	۶/۰۸	۶/۳۵	۶/۸۴	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۵/۵۲	۴/۸۶	۵/۹۰	۵/۱۰	۵/۸۳	۵/۱۷	۶/۲۰	۶/۱۴	۷/۲۸	۴/۴۰	۵/۱۶	۵/۳۴	۵/۳۵	۴/۷۷	۴/۵۵	۵/۰۳	۵/۲۹	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۰۷	۷/۰۰	۸/۱۱	۵/۹۷	۶/۰۰	۶/۳۶	۶/۰۰	۷/۱۷	۷/۱۲	۷/۱۸	۵/۸۷	۶/۱۴	۷/۱۲	۶/۴۶	۸/۰۰	۵/۷۸	۶/۰۶	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۳۰	۶/۰۰	۵/۵۶	۵/۳۳	۵/۲۳	۴/۷۷	۷/۰۰	۶/۱۳	۷/۰۶	۵/۷۱	۵/۹۲	۵/۳۴	۵/۶۲	۵/۲۹	۶/۲۳	۵/۶۳	۵/۵۹	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۸۳	۷/۷۸	۷/۱۴	۶/۶۰	۶/۴۱	۶/۶۲	۶/۸۸	۷/۹۰	۷/۸۳	۶/۳۳	۶/۷۳	۶/۳۹	۷/۱۴	۶/۲۲	۷/۰۰	۶/۴۹	۶/۶۱	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۹۰	۶/۰۰	۶/۵۴	۵/۹۶	۶/۸۸	۵/۲۵	۶/۶۷	۶/۵۰	۶/۹۶	۷/۰۰	۶/۱۷	۶/۲۲	۶/۴۱	۵/۸۹	۷/۲۷	۶/۱۷	۵/۸۶	کارگريزي عمومي و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۶/۱۱	۷/۱۷	۵/۴۲	۵/۶۳	۵/۴۰	۳/۶۹	۵/۵۷	۶/۱۸	۶/۹۰	۵/۷۱	۵/۰۱	۵/۵۱	۵/۴۰	۵/۱۴	۵/۰۰	۵/۴۱	۵/۵۴	کمبود تقاضا در بازار
۶/۶۳	۶/۷۰	۶/۷۵	۵/۵۷	۶/۶۸	۵/۲۹	۵/۴۳	۷/۳۳	۷/۰۰	۵/۶۰	۵/۹۴	۵/۷۴	۶/۲۹	۵/۸۴	۶/۸۰	۵/۹۱	۵/۹۹	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۲۹	۴/۶۷	۵/۹۳	۵/۸۲	۶/۶۴	۴/۸۸	۴/۸۸	۵/۸۲	۵/۲۱	۵/۳۵	۵/۷۶	۶/۱۰	۶/۶۹	۵/۲۰	۶/۲۵	۶/۴۲	۵/۸۵	کمبود نیروی کار ماهر
۶/۲۳	۶/۵۰	۶/۰۸	۴/۷۵	۵/۶۰	۵/۴۱	۵/۳۸	۶/۱۸	۶/۴۷	۵/۲۶	۵/۰۶	۵/۰۷	۵/۳۲	۵/۵۶	۵/۳۸	۵/۱۴	۵/۲۷	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۵/۱۸	۳/۵۵	۴/۲۷	۴/۶۰	۵/۷۶	۵/۰۷	۴/۸۰	۳/۵۰	۴/۴۵	۲/۸۷	۵/۲۹	۴/۲۴	۴/۲۲	۳/۷۲	۴/۳۱	۴/۶۱	۴/۴۰	محدودیت دسترسی به آب
۵/۵۳	۳/۶۴	۴/۵۴	۵/۶۰	۷/۶۴	۵/۷۸	۳/۶۷	۶/۲۹	۵/۷۹	۴/۳۱	۵/۶۸	۵/۳۰	۵/۰۹	۵/۳۲	۵/۱۹	۶/۰۵	۵/۳۸	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۹۷	۷/۱۰	۷/۸۳	۶/۵۷	۶/۰۰	۵/۳۸	۵/۲۰	۵/۹۱	۷/۴۸	۵/۸۳	۶/۱۵	۶/۸۵	۷/۳۳	۶/۳۱	۷/۱۳	۶/۳۹	۶/۵۷	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۲۳	۷/۲۰	۷/۰۷	۶/۳۸	۶/۵۶	۵/۲۲	۶/۵۷	۷/۰۰	۶/۷۰	۵/۵۳	۶/۶۷	۶/۷۲	۷/۲۴	۶/۱۱	۷/۹۳	۶/۴۶	۶/۵۰	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - پاییز ۱۴۰۴

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			اتاق بازرگانی			اتاق تعاون			اتاق اصناف		
	تایستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تایستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تایستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تایستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۳/۸۷	۴/۰۱	۳/۶۷	۳/۷۳	۳/۹۱	۴/۶۵	۴/۱۵	۴/۱۷	۰/۵۱	۴/۱۸	۴/۳۶	۴/۳۸
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۱۸	۶/۲۰	۰/۲۲	۶/۳۳	۶/۳۸	۰/۸۶	۶/۶۰	۵/۹۸	-۹/۴۲	۵/۱۷	۵/۳۲	۲/۸۱
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۳۷	۵/۳۰	-۱/۱۴	۵/۳۵	۵/۲۷	-۱/۵۶	۵/۵۲	۵/۵۰	-۰/۲۷	۵/۲۹	۵/۳۳	۰/۶۸
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۱۶	۷/۴۲	۳/۶۰	۷/۴۳	۷/۶۵	۲/۹۷	۷/۱۹	۷/۲۱	۰/۳۵	۵/۹۱	۶/۴۰	۸/۲۷
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۰۵	۸/۳۹	۴/۱۵	۸/۰۲	۸/۴۳	۵/۱۴	۸/۴۳	۸/۴۳	۰/۰۶	۷/۹۰	۸/۱۴	۳/۰۴
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۲۱	۶/۱۹	-۰/۳۲	۶/۲۱	۶/۱۲	-۱/۴۲	۶/۴۶	۶/۵۵	۱/۳۷	۵/۹۷	۶/۲۲	۴/۲۸
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبندی به خرید محصولات ایرانی	۵/۱۱	۵/۱۲	۰/۲۱	۵/۰۴	۵/۰۷	۰/۵۲	۵/۱۳	۵/۳۱	۳/۴۸	۵/۳۷	۵/۲۳	-۲/۷۰
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۳۷	۶/۴۴	۱/۲۴	۶/۳۰	۶/۳۲	۱/۹۰	۶/۸۳	۶/۷۷	-۰/۸۲	۶/۷۵	۶/۸۴	۱/۲۲
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۱۹	۶/۴۱	۳/۵۵	۶/۱۴	۶/۴۰	۴/۳۱	۶/۵۴	۶/۷۲	۲/۶۳	۶/۱۲	۶/۱۷	۰/۷۶
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۵۲	۶/۵۴	۰/۴۱	۶/۵۹	۶/۶۴	۰/۶۸	۶/۷۴	۶/۶۱	-۱/۸۶	۶/۰۲	۶/۰۵	۰/۴۴
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۱	۷/۷۲	۱/۴۴	۷/۵۱	۷/۷۱	۲/۷۴	۸/۰۲	۷/۸۲	-۲/۴۹	۷/۷۲	۷/۶۶	-۰/۷۷
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۰۷	۶/۲۳	۲/۵۶	۶/۰۲	۶/۳۰	۳/۰۸	۶/۳۶	۶/۴۱	۰/۷۷	۶/۰۷	۶/۱۹	۱/۹۸
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۰	۵/۵۹	۳/۵۰	۵/۳۲	۵/۵۷	۴/۸۳	۵/۹۱	۵/۸۷	-۰/۶۳	۵/۴۱	۵/۴۶	۰/۸۵
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۱۹	۶/۲۷	۱/۳۸	۶/۰۴	۶/۲۱	۲/۷۰	۶/۷۱	۶/۵۹	-۱/۷۹	۶/۴۵	۶/۳۶	-۱/۲۵
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۴۰	۶/۵۷	۲/۶۶	۶/۳۸	۶/۶۲	۳/۷۴	۶/۶۹	۶/۷۴	۰/۷۴	۶/۲۶	۶/۱۴	-۱/۸۹
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۹۱	۵/۱۹	۵/۶۸	۴/۶۸	۵/۰۶	۸/۰۳	۵/۶۷	۵/۸۱	۲/۵۵	۵/۳۶	۵/۳۸	۰/۳۶
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۹۳	۶/۰۴	۱/۷۹	۵/۷۶	۵/۹۴	۳/۲۹	۶/۲۸	۶/۷۵	۷/۵۵	۶/۵۷	۶/۰۶	-۷/۸۸
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۳۸	۵/۶۰	۵/۹۸	۵/۱۴	۵/۵۰	۶/۸۱	۵/۶۷	۶/۱۷	۸/۷۷	۵/۶۴	۵/۷۱	۱/۱۴
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۴۱	۶/۵۹	۲/۷۹	۶/۳۲	۶/۵۲	۳/۰۷	۶/۷۸	۷/۰۵	۴/۰۲	۶/۵۰	۶/۵۹	۱/۳۱
کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۱۱	۶/۰۷	-۰/۷۲	۶/۰۴	۵/۹۵	-۱/۵۶	۶/۴۴	۶/۶۴	۳/۰۹	۶/۱۸	۶/۲۶	۱/۲۸
کمبود تقاضا در بازار	۵/۵۰	۵/۴۷	-۰/۶۶	۵/۳۰	۵/۲۴	-۱/۱۵	۵/۵۷	۵/۸۴	۴/۷۰	۶/۳۲	۶/۲۸	-۰/۷۵
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۵	۵/۹۶	۱/۹۰	۵/۸۰	۵/۹۱	۱/۸۲	۵/۸۳	۶/۲۵	۷/۲۳	۶/۰۸	۵/۹۸	-۱/۵۷
کمبود نیروی کار ماهر	۶/۱۰	۶/۰۴	-۰/۹۸	۶/۱۲	۶/۱۰	-۰/۲۴	۵/۷۹	۵/۷۴	-۰/۹۴	۶/۳۷	۵/۹۷	-۴/۸۷
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۴۲	۵/۲۴	-۳/۳۵	۵/۳۰	۵/۱۹	-۲/۱۲	۵/۵۰	۵/۱۸	-۵/۹۷	۵/۸۵	۵/۵۱	-۵/۷۸
محدودیت دسترسی به آب	۴/۶۱	۴/۵۱	-۲/۳۰	۴/۶۱	۴/۵۵	-۱/۳۸	۴/۷۰	۴/۴۹	-۴/۶۰	۴/۵۵	۴/۳۴	-۴/۶۸
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۶/۵۴	۵/۶۳	-۱۴/۰۱	۶/۷۸	۵/۹۱	-۱۲/۷۵	۶/۱۹	۵/۱۴	-۱۶/۹۹	۵/۸۹	۴/۶۹	-۲۰/۳۳
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۳۵	۶/۵۱	۲/۶۲	۶/۲۴	۶/۴۷	۳/۵۹	۶/۵۸	۶/۵۰	-۱/۱۴	۶/۶۶	۶/۷۷	۱/۶۶
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۲۹	۶/۵۰	۳/۴۳	۶/۴۰	۶/۶۵	۳/۹۳	۶/۵۷	۶/۶۷	۱/۵۱	۵/۵۶	۵/۶۱	۰/۸۰

در پاییز ۱۴۰۴، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان‌شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هریک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم‌ترین موانع کسب‌وکار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

مجموعه	الویت	۱	۲	۳	۴	۵
کل	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
اتاق تعاون ایران	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
اتاق اصناف ایران	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
	پاییز ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار

اولویت اول در هر سه اتاق، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییر قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است. اولویت دوم در هر سه اتاق، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها عنوان شده است. اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون ایران بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار و در اتاق اصناف ایران تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار عنوان شده است.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

محیط	نماگر	شاخص نماگر		شاخص محیط			شاخص کل		
		میانگین		میانگین			میانگین		
		تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل پاییز نسبت به * فصل گذشته
نهادی	محیط سیاسی امنیتی	۶/۰۱	۵/۹۲	۵/۸۶	۵/۸۷	۰/۱۸	۶/۲۸	۶/۲۸	۰/۰۱
	محیط علمی آموزشی	۵/۹۶	۵/۹۶						
	محیط فرهنگی	۶/۱۰	۶/۰۸						
	محیط فناوری و نوآوری	۵/۸۶	۵/۹۱						
	محیط قانونی و حقوقی	۵/۶۴	۵/۶۹						
	ساختار و عملکرد دولت	۵/۸۶	۵/۸۹						
اقتصادی	محیط اقتصاد کلان	۶/۶۸	۶/۷۶	۶/۸۰	۶/۷۷	-۰/۴۰	۶/۲۸	۶/۲۸	۰/۰۱
	محیط مالی	۸/۲۸	۸/۳۱						
	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی	۶/۳۹	۶/۱۵						
	ساختار تولید - انحصار، خوسه‌ها و مواد اولیه	۶/۰۴	۶/۱۷						

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در پاییز ۱۴۰۴، عدد ۶/۲۸ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی **محیط نهادی** (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۸۷ و میانگین ارزیابی **محیط اقتصادی** (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۷۷ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد **محیط قانونی و حقوقی** با عدد ۵/۶۹ و **محیط مالی** با عدد ۸/۳۱ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

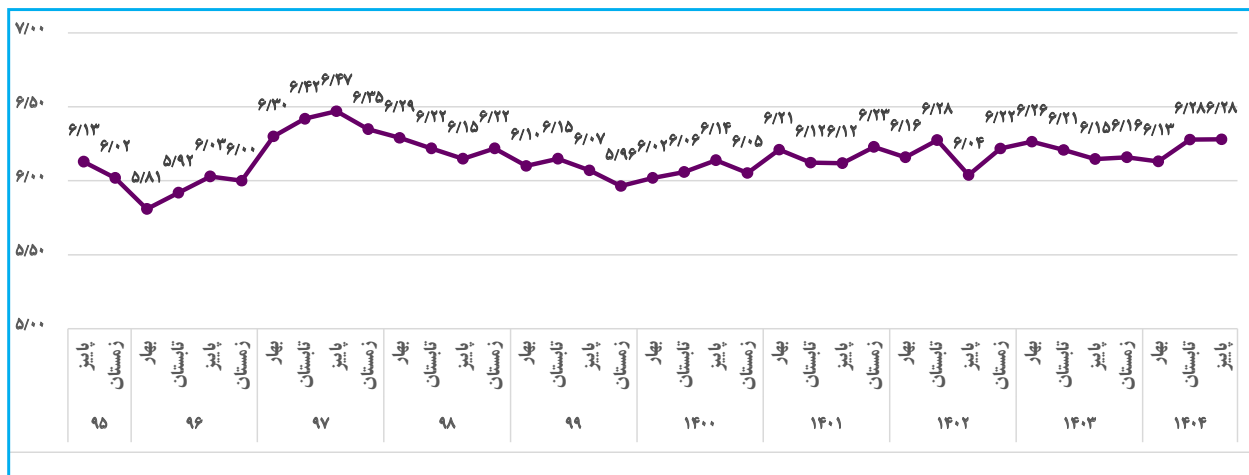
با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل تابستان ۱۴۰۴، دارای درصد تغییرات ۰/۰۱ است که به معنی به طور بسیار جزئی نامساعد شدن در شرایط کارآفرینی در فصل پاییز ۱۴۰۴ نسبت به فصل تابستان ۱۴۰۴ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۰/۲/۱۵) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است شاخص شین به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	تعداد کارکن (نفر)					
	کمتر از ۵	۶-۱۰	۱۱-۴۹	۵۰-۱۰۰	۱۰۱-۲۰۰	بیشتر از ۲۰۰
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۶/۰۱	۶/۱۱	۶/۱۳	۵/۹۹	۶/۰۷	۶/۱۴
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۸۱	۶/۳۶	۶/۵۰	۶/۱۹	۶/۷۴	۶/۷۲
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۲۴	۵/۳۸	۵/۳۹	۵/۲۵	۵/۲۱	۵/۰۹
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۱۱	۷/۴۹	۷/۷۳	۷/۵۴	۷/۷۹	۷/۷۴
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۲۴	۸/۲۳	۸/۶۲	۸/۶۱	۸/۷۲	۸/۲۸
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۵/۹۷	۶/۰۵	۶/۳۵	۶/۳۹	۶/۶۷	۷/۲۴
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۲۵	۵/۲۸	۴/۹۶	۴/۸۴	۴/۶۷	۴/۹۷
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۵۷	۶/۴۱	۶/۳۶	۶/۱۳	۶/۵۰	۶/۵۳
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۵۱	۶/۴۹	۶/۴۶	۵/۸۳	۶/۲۱	۶/۱۳
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۴۲	۶/۶۲	۶/۶۲	۶/۵۵	۶/۷۳	۶/۸۴
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۳	۷/۷۹	۷/۸۳	۷/۵۷	۸/۰۳	۷/۵۱
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۲۸	۶/۲۶	۶/۱۱	۶/۱۳	۶/۲۹	۶/۳۹
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۵۷	۵/۶۰	۵/۵۳	۵/۷۷	۵/۴۹	۵/۹۶
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۳۶	۶/۲۹	۶/۲۵	۶/۰۰	۵/۹۸	۶/۵۰
وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۷۵	۶/۵۶	۶/۶۴	۶/۰۹	۵/۷۰	۶/۳۵
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۳۶	۵/۲۱	۵/۱۷	۴/۶۴	۴/۶۳	۵/۱۷
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۱۹	۶/۱۴	۶/۰۰	۵/۵۱	۵/۴۳	۵/۹۴
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۶۸	۵/۵۹	۵/۵۹	۵/۶۲	۵/۲۱	۵/۲۷
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۶۵	۶/۵۲	۶/۶۳	۶/۳۲	۶/۳۴	۶/۹۴
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۰۶	۵/۸۶	۶/۱۶	۶/۱۸	۶/۲۵	۶/۲۹
کمبود تقاضا در بازار	۵/۷۷	۵/۳۸	۵/۲۸	۵/۲۱	۵/۲۹	۴/۴۱
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۹۷	۵/۹۴	۵/۹۱	۶/۰۱	۶/۰۶	۶/۰۲
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۷۲	۵/۹۱	۶/۲۹	۶/۵۱	۶/۷۳	۶/۵۸
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۳۱	۵/۳۳	۵/۰۸	۵/۱۱	۵/۴۲	۵/۱۱
محدودیت دسترسی به آب	۴/۲۱	۴/۵۸	۴/۵۹	۵/۰۲	۵/۱۲	۴/۸۸
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۵/۰۱	۵/۸۴	۵/۹۴	۶/۴۱	۶/۸۳	۵/۹۵
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۶۳	۶/۶۷	۶/۴۴	۶/۱۳	۶/۲۸	۶/۰۰
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۲۸	۶/۷۸	۶/۶۵	۶/۴۱	۶/۶۲	۶/۵۸

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۱۶	۱۱ تا ۱۵	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	کمتر از ۲	
۶/۰۸	۶/۰۹	۶/۰۵	۶/۰۴	۵/۹۵	
۳/۸۹	۴/۴۶	۳/۹۱	۴/۰۳	۳/۸۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۳۷	۶/۱۸	۶/۲۰	۵/۹۳	۵/۶۷	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۴۸	۵/۴۲	۵/۲۰	۵/۱۰	۴/۶۶	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۴۲	۷/۴۰	۷/۴۰	۷/۵۳	۷/۰۶	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۳۴	۸/۴۸	۸/۳۵	۸/۴۸	۸/۴۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۳۹	۶/۴۲	۶/۱۰	۵/۷۸	۵/۵۷	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۰۸	۵/۲۹	۴/۹۹	۵/۳۵	۴/۵۱	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۷	۶/۵۱	۶/۴۳	۶/۴۵	۵/۹۰	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۳۴	۶/۴۸	۶/۴۰	۶/۴۸	۶/۴۹	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۷۱	۶/۳۲	۶/۴۴	۶/۶۰	۶/۲۶	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۵۲	۷/۹۰	۷/۷۵	۷/۹۳	۷/۶۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۱۳	۶/۱۶	۶/۲۹	۶/۴۱	۶/۰۷	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۵۹	۵/۴۲	۵/۶۲	۵/۷۲	۵/۴۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۲۶	۶/۱۷	۶/۳۳	۶/۳۴	۵/۹۸	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۴۱	۶/۵۵	۶/۶۲	۶/۸۴	۶/۶۵	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۵/۲۱	۵/۴۶	۴/۹۶	۵/۲۲	۵/۳۵	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۰۸	۶/۰۴	۵/۹۰	۶/۱۳	۶/۲۷	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۶۱	۵/۷۲	۵/۷۱	۵/۳۳	۵/۴۶	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۶۷	۶/۵۶	۶/۴۹	۶/۶۳	۶/۳۹	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۲۳	۶/۱۶	۶/۰۱	۵/۷۶	۶/۰۴	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۵۴	۵/۴۸	۵/۵۴	۵/۲۱	۵/۳۲	کمبود تقاضا در بازار
۶/۰۴	۵/۹۸	۵/۸۵	۵/۸۳	۶/۵۸	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۲۲	۵/۹۶	۶/۰۷	۵/۷۲	۵/۷۶	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۳۲	۵/۱۳	۵/۱۲	۵/۳۳	۵/۲۹	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۶۳	۴/۵۴	۴/۴۹	۴/۲۱	۴/۴۹	محدودیت دسترسی به آب
۵/۷۲	۵/۶۲	۵/۵۹	۵/۵۹	۴/۹۳	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۴۱	۶/۶۷	۶/۴۷	۶/۵۹	۶/۹۴	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۲۹	۶/۶۰	۶/۵۸	۶/۷۳	۶/۵۱	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌هایی که بین ۵۰ تا ۱۰۰ کارکن دارند ۵/۹۹ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار بهتر در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با بیشتر از ۲۰۰ کارکن، ۶/۱۴ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها بین ۱۱ تا ۱۵ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها با میانگین ۶/۰۹ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی با کمتر از ۲ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت (۵/۹۵) محیط کسب و کار هستند.

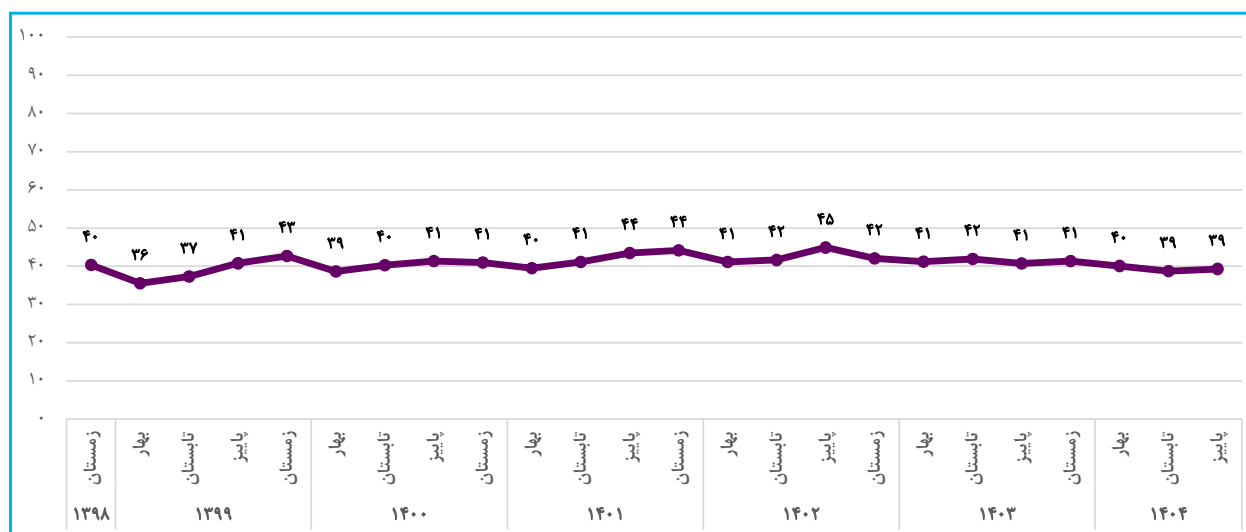
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، دشواری تامین مالی از بانک‌ها، موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی و وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار در دستگاه‌های اجرایی، هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت کننده در طرح (۳۰۲۹ بنگاه) به طور متوسط با ۳۹ درصد ظرفیت واقعی خود فعالیت داشته‌اند.

نمودار ۸. ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۴/۰۱	۳/۸۰	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۲۰	۶/۷۹	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۳۰	۵/۳۰	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۴۲	۷/۷۵	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۸/۳۹	۸/۶۳	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۱۹	۶/۷۴	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۱۲	۵/۳۶	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۴	۶/۲۹	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۴۱	۶/۴۸	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار
۶/۵۴	۶/۳۷	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۷۲	۷/۶۳	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۲۳	۶/۲۵	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۵۹	۵/۱۷	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۲۷	۶/۳۳	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۵۷	۶/۸۱	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۵/۱۹	۴/۷۶	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۰۴	۶/۱۰	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۶۰	۵/۲۷	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۵۹	۶/۲۸	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۷	۶/۲۵	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۴۷	۵/۱۰	کمبود تقاضا در بازار
۵/۹۶	۶/۰۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۰۴	۶/۴۵	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۲۴	۵/۱۳	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۵۱	۴/۲۴	محدودیت دسترسی به آب
۵/۶۳	۵/۸۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۵۱	۶/۴۷	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۵۰	۶/۹۱	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

عنوان مولفه (موانع کسب و کار)	ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)			
	کمتر از ۳۰	۳۰ تا ۵۰	۵۰ تا ۷۰	بیشتر از ۷۰
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۶/۳۵	۶/۱۱	۵/۹۸	۵/۹۱
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۵۱	۶/۵۲	۶/۰۳	۵/۹۳
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۴۹	۵/۵۰	۵/۲۱	۵/۱۴
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۸۴	۷/۷۷	۷/۱۷	۷/۱۲
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۵۷	۸/۶۲	۸/۲۵	۸/۲۴
رویه‌های سخت‌گیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۴۰	۶/۲۱	۶/۱۷	۶/۰۵
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۲۱	۴/۹۳	۵/۰۹	۵/۲۰
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۶۵	۶/۳۸	۶/۳۱	۶/۴۶
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۷۳	۶/۵۲	۶/۳۱	۶/۲۱
رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۸۸	۶/۶۰	۶/۴۴	۶/۳۷
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۸/۰۸	۷/۸۰	۷/۵۷	۷/۵۶
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۴۹	۶/۲۴	۶/۰۸	۶/۱۶
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۶۵	۵/۴۱	۵/۷۲	۵/۵۸
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۴۰	۶/۲۲	۶/۲۷	۶/۲۳
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۷/۱۰	۶/۷۰	۶/۴۴	۶/۲۷
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۴۱	۴/۹۰	۵/۲۱	۵/۲۱
عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۱۱	۶/۲۲	۵/۹۱	۵/۹۸
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۶/۰۲	۵/۴۷	۵/۴۲	۵/۵۵
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۸۷	۶/۶۹	۶/۴۷	۶/۴۴
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۴۳	۶/۰۸	۶/۰۶	۵/۸۵
کمبود تقاضا در بازار	۵/۹۸	۵/۴۳	۵/۳۷	۵/۲۳
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۶/۲۴	۵/۹۵	۵/۸۹	۵/۸۳
کمبود نیروی کار ماهر	۶/۱۹	۶/۳۲	۵/۸۸	۵/۸۸
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۴۲	۵/۰۹	۵/۱۹	۵/۲۵
محدودیت دسترسی به آب	۴/۶۹	۴/۵۵	۴/۶۸	۴/۲۴
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۵/۸۰	۵/۷۹	۵/۷۲	۵/۳۵
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۷/۰۱	۶/۴۸	۶/۳۸	۶/۳۲
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۷/۰۶	۶/۴۹	۶/۳۴	۶/۲۸

برخی اقدامات انجام شده اتاق‌ها به منظور رفع موانع کسب و کار پاییز ۱۴۰۴

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

- ❖ لایحه اصلاح قانون پولی و بانکی کشور.
- ❖ لایحه حمایت از ایرانیان خارج از کشور.
- ❖ لایحه الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۳).
- ❖ حل مشکل و رفع مانع تأیید و تصدیق اسناد تجاری (Legalization) در کشور و اصلاح رویه‌های سنتی حاکم بر این فرآیند. در این راستا پس از انجام بررسی‌های کارشناسی، موانع اجرایی موجود احصا شد و پس از برگزاری جلسات متعدد با مجلس شورای اسلامی، وزارت امور خارجه، وزارت بهداشت و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط اقدامات و پیگیری‌های لازم انجام شد که در نتیجه فرآیند تأیید و تصدیق اسناد تجاری با انتقال بخشی از مسئولیت‌ها از حاکمیت به اتاق ایران تسهیل شد و منجر به کاهش قابل توجه مشکلات فعالان اقتصادی در این زمینه شده‌است.
- ❖ تعلیق ایفای تعهدات ارزی ثبت سفارش‌های فهرست اعلامی خسارت دیدگان بندر شهید رجایی تا پایان سال جاری.
- ❖ اجباری شدن درج فیلد استان مبدأ تولید در سامانه جامع امور گمرکی.
- ❖ معافیت مجوز بهینه‌سازی مصارف ارزی برای پرونده‌های «بدون انتقال ارز» و پرونده‌های با محل تأمین «ارز خود، ارز دیگران یا صادرات».
- ❖ پذیرش مطالبات مشکوک الوصول شرکت‌های لیزینگ به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی.
- ❖ توقف تمامی کنترل‌های مربوط به تخصیص ارز، از جمله قرارگیری در صف تخصیص یا احراز وجود تخصیص ارز در مرحله ارسال اطلاعات به گمرک.
- ❖ اصلاح و بازنگری آیین‌نامه ایمنی امور پیمانکاری توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.
- ❖ تمدید مصوبه ترخیص ۹۰ درصدی کالاها تا پایان بهمن ۱۴۰۴.

۲- اتاق تعاون ایران

- ❖ انتشار مجموعه‌ای در ارتباط با گزارش بانک جهانی Doing Business سال ۲۰۲۰ و تشریح موانع کلیدی و ارائه راهکارهای عملیاتی و ارائه به مبادی ذیربط در کشور.
- ❖ انتشار مجموعه پایش محیط کسب و کار تعاونی‌ها در کشور (تابستان ۱۴۰۴) و انضمام بخش مرتبط با تفاوت‌ها و شباهت‌های اتاق‌ها (بازرگانی، اصناف و تعاون) در ارتباط با موانع و چالش‌های محیط کسب و کار.
- ❖ برگزاری وبینار با عنوان «فرصت‌های تجاری با اوراسیا با تمرکز بر همکاری‌های ایران و روسی» برای رؤسا و مدیران اتاق تعاون و تعاونی‌ها به منظور آشنائی و تسهیل تجارت با حوزه کشورهای اوراسیا.

- ❖ نشست مشترک رئیس اتاق تعاون ایران با اتحادیه‌ها و تعاونی‌های مرزنشینان و مصرف، در راستای مصوبه ۲۱ آبان‌ماه سال جاری هیئت وزیران مبنی بر استفاده از ظرفیت استان‌های مرزی و منتخب برای تأمین کالاهای اساسی مورد نیاز کشور و تنظیم بازار داخلی و ابعاد مختلف چالش‌های پیش روی این حوزه از جمله مسائل ارزی، سامانه‌های مدیریتی، تداخل قانونی، قیمت‌گذاری، مالیات و نحوه صدور کارت‌های مرزنشینی.
- ❖ رؤسای اتاق‌های تعاون، بازرگانی و اصناف ایران، در نامه‌ای خطاب به محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی در خصوص خطرات و پیامدهای اجرای دفعی و گسترده الزام و اخذ مالیات بر ارزش افزوده با نرخ جدید از خریداران و مصرف‌کنندگان هشدار دادند.
- ❖ رئیس کمیسیون تخصصی بازار سرمایه، بیمه و بانک اتاق تعاون ایران و مدیرعامل بانک توسعه تعاون مهمترین برنامه‌های بانک در راستای تسهیلگری تأمین مالی بخش تعاون اعلام و در اشکال جدید و نوین، در دستور کار قرار داده‌است.
- ❖ ارتقا مراکز داور اتاق‌های تعاون استان‌ها/ پیاده‌سازی سامانه جامع داور بخش تعاون/ اعتباربخشی به آرا با کد اختصاص (QR Code) در راستای زیرساخت تحول و ارتقای استانداردها به منظور تسهیل امور داور در کسب و کار تعاونی‌ها در سطح کشور.
- ❖ تشکیل نمایشگاه بین‌المللی تجارت با اوراسیا در راستای بهره‌برداری تعاونی‌ها به عنوان فرصتی راهبردی برای بازتعریف نقش تعاونی‌ها در تجارت خارجی کشور.
- ❖ بررسی نحوه واگذاری شرکت‌های زیرمجموعه سازمان تأمین اجتماعی به تعاونی‌ها به منظور پایش و بهبود محیط کسب‌وکار در اتاق تعاون ایران با هدف ارائه مهمترین موضوعات مرتبط با وضعیت محیط کسب‌وکار و همچنین تهیه بسته مسائل مالیاتی بخش تعاون جهت طرح در جلسه با رئیس سازمان امور مالیاتی، به‌عنوان خروجی‌های اصلی.
- ❖ نشست بین‌المللی اتحادیه بین‌المللی تعاون و سازمان ملل متحد و تدوین راهکارهای عملی و طراحی سیاست‌های توسعه‌ای مشترک.
- ❖ نشست مشترک رئیس اتاق تعاون ایران و سفیر چین، برای تشکیل کمیته مشترک تعاونی و توسعه همکاری‌های اقتصادی با تأکید بر روابط راهبردی و دوستانه میان تهران و پکن و تلاش برای گسترش همکاری‌ها در حوزه‌های تعاونی، کشاورزی، صنایع معدنی، پتروشیمی و سرمایه‌گذاری مشترک.
- ❖ تشکیل جلسات متعدد در ارتباط با تأمین مالی فاکتورینگ و بهره‌برداری حداکثری از این ابزار در بخش تعاون.

۲- اتاق اصناف ایران

- ❖ با توجه به این که یکی از چالش‌های صدور و یا تمدید پروانه کسب واحدهای صنفی، تعدد مدارک برای بارگذاری در درگاه ملی مجوزها بوده که با پیگیری‌های به عمل آمده توسط اتاق اصناف، گزینه‌های مطالبه مدارک اضافی نظیر اسناد مالکیت، مدرک مهارت فنی و ... در درگاه مربوطه غیرفعال گردیده‌است.
- ❖ در پلتفرم‌های معاملات طلا و نقره، دستورالعمل اجرایی خرید و فروش طلا و نقره برخط توسط هیأت وزیران (نامه شماره ۱۰۷۸/۱۳۴۱/ت ۶۴۰۳۷ مورخ ۱۴۰۴/۰۱/۱۴) تصویب و مشکلات چنین پلتفرم‌هایی مرتفع گردید.

